

Arto Paasilinna
Ulvova mylläri

© Arto Paasilinna 1981

Ensimmäinen painos ilmestyi 1981

Pokkarilaitos ilmestyi 2012

ISBN 978-951-0-39248-5

Yhteistyössä Bonnier Books Finland

Painettu EU:ssa

I osa
HULLUN MYLLY

1

Kohta sotien jälkeen pitäjään saapui etelästä pitkä mies, joka kertoi olevansa Gunnar Huttunen. Hän ei kysellyt vesivaltiolta lapiotöitä niinkuin etelän kulkumiehet yleensä, vaan osti Suukosken vanhan myllyn Kemijokivarresta. Kauppaa pidettiin järjettömänä, sillä mylly oli ollut käyttämättömänä kolmikymmenluvulta saakka ja se oli päässyt pahasti rappiolle.

Huttunen maksoi myllyn ja asettui myllytupaan asumaan. Pitäjän isännät ja erityisesti Suukosken myllyosuuskunnan jäsenet nauroivat kaupalle vedet silmissä. Sanottiin etteivät hullut maailmasta näytä loppuneen vaikka sota niitä paljon tappoikin.

Ensimmäisenä kesänä Huttunen kunnosti myllyn yhteydessä olevan pärehöylän. Hän pani Pohjolan Sano-miin ilmoituksen jossa lupasi vastaanottaa päreitten höyläystä. Niin pitäjän ladot katettiin siitä lähtien Suukoskella tuotetuilla päreillä. Huttusen päreet tulivat seitsemän kertaa halvemmiksi kuin tehdastekoinen ter-vapahvi, jota ei aina edes saanut, koska saksalaiset olivat polttaneet koko Lapin ja rakennustarvikkeista oli kamala puute. Kirkonkylän kauppiaille piti joskus antaa kuusikin kiloa roppavoita ennenkuin sai nostaa kärryihinsä yhden ainoan kattohuoparullan. Kauppias Ter-vola oli tavarantunteva mies.

Gunnar Huttunen oli likelle satayhdeksänkymmentä senttiä pitkä. Hänellä oli ruskea jäykkä tukka ja kul-

mikkaat päänluut: iso leuka, pitkä nenä, silmät syvällä päässä jyrkän ja korkean otsaluun alla. Poskipäät olivat voimakkaat, kasvot kapeat. Vaikka korvat olivat isot, ne eivät olleet höröllään, vaan peittivät tiiviisti päätä. Siitä näki että vauvana Gunnar Huttusta oli huolella nukutettu. Vauvan ei saa antaa itse kääntyillä kehdoissa jos sillä on vähänkin suuret korvat; poikavauvaa pitää äidin silloin tällöin kääntää, muuten siitä tulee pakosti luppakorvainen mies.

Olemukseltaan Gunnar Huttunen oli hoikka ja ryhdikäs. Kun hän käveli, hän otti puolitoista kertaa pitempiä askeleita kuin muut miehet. Lumessa Huttusen jäljet näyttivät siltä kuin normaalinkokoinen mies olisi siitä juossut. Heti kun satoi lunta Huttunen höyläsi itselleen sukset, jotka olivat niin pitkät että ne ulottuivat tavallisen talon räystäälle asti. Huttusen hiihtämä latu oli leveä ja yleensä suora, ja koska hän oli keveä mies, hän sauvoi melkein aina tasatahtia. Sommanjäljistä näki heti oliko Huttunen ollut liikkeellä.

Huttusesta ei oikein saatu selkoa, mistä hän oli kotoisin. Puhuttiin että hän olisi ollut ilmajokisia, mutta jotkut tiesivät että hän oli hankkiutunut Peräpohjolaan Satakunnasta, Laitilasta tai Kiikoisista. Joku oli kysynyt Huttuselta, minkä takia hän oli muuttanut pohjoiseen. Siihen mylläri oli vastannut että häneltä oli palanut etelässä mylly. Myllyn mukana oli tuhoutunut myös vaimo. Kumpaakaan ei vakuutus ollut korvannut.

— Ne paloivat yhtä aikaa, oli Gunnar Huttunen selittänyt ja katsonut kysyjää merkillisen hyytävästi.

Haravoituaan vaimonsa luut kokoon myllyn mustista raunioista ja toimitettuaan ne kirkkomaahan Huttunen oli myynyt kammottavaksi käyneen myllynsä tontin ja koskioikeudet ja poistunut seudulta. Onneksi täältä pohjoisesta oli löytynyt joltinenkin mylly, ja vaikka se

ei vielä ollut toiminnassa, riittivät pärehöylän tuotot pitämään yksinäisen miehen hengissä.

Seurakunnan kanslisti kuitenkin tiesi kertoa että papinkirjojen mukaan mylläri Gunnar Huttunen oli poikamies. Miten semmoiselta mieheltä voi vaimo palaa? Paljon tätä juttua pohdittiin. Totuutta myllärin menneisyydestä ei kuitenkaan saatu selville, ja viimein asia menetti mielenkiintonsa. Ajateltiin että onhan siellä etelässä akkoja ennenkin palanut ja poltettu, eikä niistä vielä ole erityistä puutetta ollut.

Gunnar Huttusen elämässä oli aika ajoin pitkiä mässen kausia. Hänellä oli tapana jäädä kesken töittenkin tuijottelemaan etäisyyksiin, ilman näkyvää syytä. Hänen tummat silmänsä kiiluivat tuskaisina kuopissaan — katse oli pistävän tuima mutta samalla surullinen. Kun hän katsoi puhekaveria silmiin niin se katse poltti ja säväytti. Jos Huttusen kanssa puheli hänen ollessaan synkällä päällä, tuli surullinen ja vähän kaamea olo.

Mutta aina mylläri ei ollut synkkä! Useinkin hän riehaantui vallan kamalasti, ilman syytä. Hän laski leikkiä, nauroi ja ilakoi, saattoi villiintyä loikkimaan pitkillä koivillaan mitä hassunkurisimmin; hän naksutteli sormiensa niveliä, huitoi käsillä, koukisteli kaulaansa, sellitti, hosui. Hän lasketteli suurenmoisia mutta päättömiä juttuja, teki ihmisistä reipasta pilaa, läimäytteli isäntiä hartioille, kehui heitä syyttä suotta, nauroi päin naamaa, iski silmää, taputti käsiään.

Näinä Huttusen hyvinä aikoina kylän nuorilla oli tapana kokoontua Suukosken myllylle seuraamaan riehakkaan myllärin esityksiä. Istuttiin myllärin tuvassa niinkuin entisinä aikoina, laskettiin leikkiä, väsättiin vitsejä. Sopuisassa ja hauskassa hämärässä, vanhan myllyn tummissa tuoksuissa oltiin iloisia ja onnellisia.

Joskus Gunnar, Kunnari, sytytti myllyn pihalle roihua-
van nuotion, johon heiteltiin kuivia päreitä ja jonka loi-
mussa paistettiin Kemijoen siikaa.

Mylläri oli tavattoman taitava matkimaan erilaisia
metsän eläimiä: hän loihti olemuksestaan esille eläimel-
lisiä arvoituksia, ja kylän nuoret kilpailivat siitä kuka
ensimmäisenä oivalsi mitä otusta mylläri kulloinkin
esitti. Hän saattoi tekeytyä milloin jänikseksi, milloin
sopuliksi tai karhuksi. Joskus hän liihoitteli pitkällä kä-
sillään niinkuin öinen pöllö, joskus parahti ulvomaan
kuin susi, nostaen kuononsa kohti taivasta ja valittaen
niin sydäntäraastavasti että nuoret lymysivät peloissaan
likemmäksi toisiaan.

Usein Huttunen matki pitäjän isäntiä ja emäntiä, ja
heti katsojat arvasivat ketä tarkoitettiin. Kun Huttunen
tekeytyi lyhyeksi ja pyyleväksi, mikä vaati häneltä voi-
makasta eläytymistä, tiedettiin että hän esitti lähintä
naapuriaan Vittavaaran lihavaa isäntää.

Ne olivat merkillisiä kesäiltoja ja öitä, ja niitä odo-
teltiin usein viikkojakin, sillä aina välillä Gunnar Hut-
tunen vaipui hiljaiseen synkkyyteensä. Silloin ei yksi-
kään kyläläinen rohjennut mennä myllylle ilman täh-
dellistä asiaa, ja asiat hoidettiin vähin äänin, nopeasti,
sillä myllärin masentunut olemus karkotti vieraat.

Ajan mittaan Huttusen masennuskaudet kävivät sy-
vemmiksi. Hän käyttäytyi niitten aikana tylsty, saattoi
ärähtää ihmisille ilman syytä, hänen hermonsä olivat ki-
reällä. Joskus Huttunen oli niin murheellinen ja vihai-
nen, että kieltäytyi luovuttamasta isännille heidän tilaa-
miaan päreitä, äyskäisi vain äreänä:

— En anna. Eivät ole valmiit.

Päreenhakijan piti lähteä myllyltä tyhjin toimin ta-
kaisin vaikka ajosillan kupeessa oli siistissä pinossa
monta syliä uusia päreitä, vasta höylättyjä.

Mutta iloisena ollessaan Huttunen oli entistä verrattomampi: hän esiintyi kuin loistava sirkuslainen, hänen älynsä leikkasi kuin pärehöylän säihkyvä terä; mylläriin eleet olivat sulavat ja sukkelat, otteet niin riemukkaat ja yllättävät että ihmiset ihan lumoutuivat häntä katsellessaan. Huimimman ilakoinnin aikana saattoi mylläri kuitenkin äkkiä jähmettyä sijoilleen, päästää kurkustaan kiljahtavan huudon ja säännätä sitten juoksemaan lahoa vesikourua pitkin myllyn taakse, pois ihmisten silmistä, yli joen, metsään. Viita raikui ja rytisi miehen raivatessa siellä umpimähkäistä tietään, ja kun hän tunnin tai puolentoista perästä palasi takaisin myllylle, väsyneenä ja huohottaen, livahtivat kylän nuoret koteihinsa. He kertoivat peloissaan että Kunnarin pahat ajat olivat taas alkaneet.

Gunnar Huttusta alettiin pitää hulluna miehenä.

Huttusen naapurit tiesivät kirkolla kertoa että Kunnarilla oli tapana öisin ulvoa niinkuin metsän peto: niin tapahtui varsinkin talvella jos oli kirkas yö ja kova pakkaneen. Kunnari saattoi ulvoa illasta aina keskiyön hetkeen asti, ja kantavalla ilmalla hänen lohduton volinansa pakotti kylien koirat vastaamaan hänelle. Tuollaisina öinä kylät suuren virran rannalla valvoivat, ja sanottiin että hullu se Kunnari-raukka on, villitsee koiratkin ulisemaan yön selässä.

— Jonku pitäis mennä ja sanoa sille ettei ulvois, iso mies. Ei semmonen passaa että ihminen ulisee niinku pahinki susi.

Asiaa ei kuitenkaan rohjettu ottaa Huttusen kanssa puheeksi. Naapurit ajattelivat että jospa se siitä järkiintyy vielä ja lopettaa itsestään.

— Kyllähän tuommoiseen ulinaan aikaa päälle tottuukin, sanoivat ne isännät, joilla oli päreistä puutetta.
— Hullu se on, mutta hyviä päreitä se höylää eikä ole

kallis mies.

— Se on luvannu laittaa myllyn kuntoon, paras ettei suututeta sitä, muuttaa vielä etelään, sanoivat semmoiset isännät joilla oli suunnitelmissa kylvää viljaa Kemi-joen rantatörmille.

2

Yhtenä keväänä jäittenlähdön aikaan Myllyjoessa nousi niin kova tulva että Gunnar Huttunen oli menettää koko myllynsä. Raskas tulvavesi painoi vesiruuhen yläpuolista tammaa niin kovalla voimalla että se murtui kahden metrin leveydeltä. Paksut jäälautat pääsivät tunkeutumaan murtumasta ruuheen. Ne rikkoivat lahoa ränniä viidentoista metrin matkalta, särkivät mensesään pärehöylän vesirattaan ja olisivat kaataneet koko myllyn ellei Huttunen olisi ehittänyt apuun: hän juoksi pärehöylän vesiluukulle, kampesi sen auki, ja niin suurin osa tulvavesistä syöksyi rikkoutuneen vesirattaan luukusta myllyn ohi joen alajuoksulle. Kaiken aikaa tammesta tulvi ränniin lisää vapaata vettä, joka kuljetti tullessaan paksuja jäälauttoja. Niitä kerääntyi aina myllyn seinustalle asti, niin että vanha hirsinen rakennus jymisi niitten painosta. Huttunen pelkäsi että raskaat jauhinkivet putoaisivat välipohjan läpi alas turbiinin päälle ja rikkoisivat vielä senkin.

Tässä vaiheessa Huttusen ei auttanut muu kuin hypätä polkupyörän selkään ja polkea parin kilometrin päähän kaupalle.

Hengästyneenä ja yltä päältä hiessä Huttunen huusi ryynejä mittaavalle kauppias Tervolalle:

— Myy mulle heti muutama kantopommi!

Kaupassa oli joitakin akkoja ostoksilla, ja he säikähtivät kovasti pommeja ostamaan tullutta hikistä myllä-

riä. Kauppias Tervola alkoi vaatia vaakansa takaa Huttuselta räjähdysaineitten osto- ja hallussapitolupaa, mutta kun Huttunen karjaisi että jäät sortavat Suukosken myllyn jos niitä ei saa räjäytetyksi, möi kauppias hätäpäissään Huttuselle kasan kantopommeja, vyyhden tulilankaa ja kourallisen nalleja. Räjähdeet pakattiin pahvilaatikkoon, jonka Huttunen satoi pyörän takatelineelle ja lähti yhtä kyytiä poikemaan takaisin Suukoskelle, jossa vesi koko ajan nousi ja jäät ryskivät vasten vanhan myllyn huojuvia hirsiiä.

Kauppias pani heti kaupan kiinni, ja hän sekä akat lähtivät kiireesti Suukoskelle katsomaan miten Huttuselle oikein kävisi. Ennen lähtöään Tervola ehti kuitenkin soittaa kirkolle. Hän sanoi puhelimeen että nyt kannatti mennä Suukoskelle katsomaan kuinka Huttusen mylly kaatuu.

Suukoskelta kuului pian ensimmäinen räjähdys. Kun väki kaupalta ja kirkolta saapui perille ja asettui katsomaan törmälle tulvaa, räjähti toisen kerran. Jäämurskaa ja tukinpätkiä sinkosi taivaalle. Lapsia kiellettiin menemästä lähemmäksi. Muutamat paikalle ehtineet isännät huusivat Huttuselle ja kysyivät mitä tehdä. He tahtoivat olla avuksi.

Huttusella oli kuitenkin niin tavaton hätä ja kiire ettei hän joutanut auttajia opastamaan. Hän juoksi pitkin vesiruuhen reunalankkua tammelle, mukanaan saha ja kirves, hyppäsi tammen hirsien ja jäätelien yli rannalle, kahloi vedessä reisiä myöten kunnes pääsi kuivalle maalle, ja alkoi katseella mittailia järeitä rantakuusia niinkuin olisi ollut aikeissa ruveta tukkitöihin.

— Nyt on Kunnarilla niin hoppu ettei se kerkiä etes ulvomaan, sanoi isomahainen Vittavaaran isäntä.

— Ei ehi näyttelemään hirviä eikä karhuja vaikka olis tässä nyt sille yleisöä, sanoi joku ja ihmiset nauroi-

vat, mutta poliisi Portimo, vanha rauhallinen mies, käski väen olla hiljaa.

— Eipä irvistellä ku toisella on hätä.

Huttunen valitsi aivan joen rannassa kasvavan korkean kuusen. Hän löi sen tyveen muutamalla lujalla iskulla syvän kaatoloven osoittamaan suoraan joen poikki. Hän kumartui sahaamaan puuta poikki. Vastarannalle jääneet katsojat kyselivät toisiltaan, minkä takia mylläri rupesi kesken kaiken kaatamaan metsää, eikö myllyn pelastaminen ollut tärkeintä tällaisella hädän hetkellä? Muuan kirkolta paikalle kiirehtinyt renkimies, Launola nimeltään, sanoi siihen:

— Siltä unohtui koko mylly ja tuli mieleen savottahommat!

Tämän Huttunen kuuli vastarannalle. Hän tulistui kuusentyvässä, veri paisutti ohimosuonia, hän meinasi jo nousta ylös ja karjua rengille vastauksen, mutta jatkoi kuitenkin kiivasta sahaamista.

Jättiläiskuusi alkoi huojua. Huttunen veti sahante-rän kaatoraasta ja oikaisi selkensä, painoi sitten kirveen terällä kuusen runkoa vasten niin että valtava runko lähti kaatumaan. Humisten tuuhea kuusi syöksyi tulvi-vaan jokeen, murskaten alleen tammen niskaan pakkaantuneet jäät. Kohahdus kuului kyläläisten joukosta. Vasta nyt oivallettiin metsänkaadon merkitys: kuusen runko lipui hiljaa veden painamana tammen niskaan, johon se jäi esteeksi ylävirrasta tuleville jäille. Rungon alta oksien lomitse tulvavesi syöksyi valtoimenaan ohi pärehöylän murtuneen vesirattaan, mutta jäitä ei enää päässyt tulemaan veden mukana, ja pelottava tilanne oli kertaiskulla ohi.

Gunnar Huttunen pyyhki hien kasvoiltaan, asteli ajosiltaa pitkin myllyyn ja tuli pian sen kautta sille puolelle jokea, jossa yleisö odotteli. Renki Launolalle hän

murahti.

— Semmoinen savotta se oli.

Yleisö alkoi liikehtiä vaivautuneesti. Miehet tulivat valittelemaan, etteivät oikein ehtineet avuksi asti. . . kehuttiin että kylläpä Kunnari sinulla järki leikkasi kun arvasit tuon kuusen jokeen sortaa.

Vaikka jännittävä näytös oli päättynyt, eivät kyläläiset vielä osanneet poiskaan lähteä, päinvastoin paikalle kiiruhti hitaampia ihmisiä kirkolta, viimeisenä pyylevä Sipsosen emäntä, joka hengästyneenä kyseli mitä kaikkea oli ennen hänen tuloaan ehtinyt tapahtua.

Huttunen valmisti vielä yhden panoksen kantopommista ja ilmoitti sitten kuuluvalla äänellä:

— Näytös loppui liian äkkiä? Tarjotaan sitten lisää ettei näin ison joukon tartte turhan takia pois lähteä!

Mylläri alkoi näytellä kurkea. Hän koikkelehti vesirännin reunalla yhdellä jalalla, kulkutti niinkuin kurki, oljenteli kaulaansa, oli etsivinään sammakoita rännistä.

Vaivautunut yleisö alkoi kaikota myllyrinteestä. Huttusta rauhoiteltiin, joku siunaili että hullu se on. Ennenkuin väkijoukko ehti hajaantua, Huttunen sytytti tulilangan kantopommin nallinpäässä, se alkoi palaa ilkeästi sihisten. Väki sai jalat alleen. Vaikka pakoryntäys oli nopea, monikaan ei ehtinyt ottaa kuin muutama juoksuaskeleen kun Huttunen heitti jokeen räjähdyspanoksen, ja siinä samassa se räjähti. Kumeasti jysähtäen panos heitti jokitörmälle vettä ja jäänsiruja niin että väkijoukko kastui yltä päältä. Kiljuen ihmiset pakenivat jokivarresta ulommaksi, pysähtyen vasta maantiellä, josta he sinkosivat vihaisia herjauksia.

3

Heti tulvan mentyä Gunnar Huttunen rupesi korjamaan myllyn saamia vaurioita. Hän tilasi sahalta kolme hevostenkuormallista puutavaraa — parrua, lankkua ja lautaa. Hän osti kauppias Tervolalta kaksi laatikollista nauvoja, toisessa piikareita, toisessa nelituumaisia. Kylältä hän palkkasi kolme joutilasta renkimiestä junttamaan paaluja murtuneeseen tammeen. Muutaman päivän perästä Myllyjoen voimaa saattoi jälleen säännöstellä korjattuun tammeen jätetystä luukusta. Huttunen maksoi rengit maantielle ja alkoi seuraavaksi korjata vesiruuhta. Sen hän uudisti kokonaan tammen ja pärehöylän vesirattaan väliseltä osuudelta. Siihen kului puolitoista kuormaa viiden tuuman lankkua.

Ne olivat kauniita kesäisiä päiviä. Ilma oli tuulinen ja kevyt, rakentajan mieli mitä parhain. Huttunen oli kätevä mies, hän nautti kirvesmiehen työstä. Hyvä että nukkuu malttoi, niin tiiviisti mylläri rakennustyömaalla viihtyi. Aamuisin hän ilmestyi vesiruuhelelle jo neljän, viiden aikoihin, veisteli lankkuja ja parruja päiväntuuloon asti, kävi välillä myllytuvassa keittelemässä kahvit ja palasi taas pian työhön. Päivällä kuumimpaan aikaan hän vetäytyi tunniksi tai kahdeksi myllytupaan pitkälleen, nukahtikin usein, herätäkseen iltapäivällä virkeänä ja työhaluisena. Hän kiirehti heti syötyään vesiruuhelelle. Vielä iltayöstä kuului Suukosken myllyltä kirveen ja vasaran pauketta.

Kylällä sanottiin että Kunnari oli hullu kahdella tavalla: ensin järjen puolesta ja sen päälle vielä työhullu.

Puolentoista viikon päästä vesiruuhi oli valmis ja tiivis. Se syöksi Myllyjoen vedet tammen niskalta sinne minne pitikin, kehittämään voimaa myllyyn ja pärehöylään. Huttunen ryhtyi korjaamaan pärehöylän vesiratasta. Sen siivet piti uusina kokonaan, lahot ne olivat olleetkin. Akseli sentään oli vielä käyttökelpoinen, totesi Huttunen. Kun toiseen päähän uusi puslan ja hulkin niin hyvä tuli.

Huttunen riisui itsensä alushoususilleen ja laskeutui jokeen ruveten asentamaan korjattua vesiratasta paikoilleen. Siinä vaiheessa myllytyömaalle saapui viehättävä vieras.

Myllyn ajosillalle ilmestyi nainen, iältään liki kolmenkymmenen, punaverinen, pehmainen ihminen. Naisen yllä oli kukikas kesäleninki ja päässä heleä huivi. Hän oli sievän näköinen, rehevä, mutta hänen äänensä oli hento kuin tytön, eikä Huttunen kuullut kosken kohinalta kun nainen huuteli hänelle jokeen:

— Herra Huttunen! Herra Huttunen!

Nainen katseli joessa uurastavaa melkein alastonta miestä. Hoikka ja jäntevä mylläri taisteli kylmää vettä vastaan koettaen kaikin voimin painostaa vesiratasta asettumaan paikoilleen: akseli ei millään tahtonut asettua puslaan, vesi painoi ratasta liian kovalla voimalla. Kaikkensa ponnistaen mies kuitenkin sai suuren rattaan paikoilleen, päästi sen vapaaksi akselinsa varaan, ja heti vesirattaan portaat täytyivät, se alkoi pyöriä, ensin hitaasti, sitten nopeammin. Huttunen vetäytyi rattaasta etäämmälle, katseli sitä ja totesi:

— Opitpa perkele.

Kun vedentulo oli saatu aisoihin, kuuli Huttunen he-

leän naisenäänen huutavan ajosillalta:

— Herra Huttunen!

Mylläri kääntyi äänen suuntaan. Kaunis nainen seisoi sillalla. Tämä oli riisunut huivinsa ja heilutti sitä kiehtovasti; naisella oli luonnonkihara keltainen tukka. Hän näytti kerrassaan somalta aurinkoisessa ja tuulisessa keväässä. Huttunen katseli naista alhaalta joesta ja pani merkille että tällä oli lujatekoiset reidet ja jäntevät pohkeet. Näkyivät naisen housutkin tuulessa hulmuavan leningin alta, saumasukkia ja sukkanauhoja myöten. Nainen ei käsittänyt olevansa niin reilusti esillä, tai ei hävennyt näytellä reiteviä seutujaan. Huttunen ponnisti ylös koskesta, sieppasi ajosillalta vaatteensa ja puukeutui nopeasti. Nainen käveli sillalta rinteeseen, kääntyi ja ojensi Huttuselle kätensä.

— Minä olen kerhoneuvoja Sanelma Käyrämö.

— Hauska tutustua, sai Huttunen sanotuksi.

— Minä olen uusi kerhoneuvoja täällä. Minä käyn joka talossa, semmoisissakin missä ei ole lapsia. Minä olen käynyt tähän mennessä jo kuudessakymmenessä talossa. Mutta paljon on vielä kiertämistä.

Kerhoneuvoja? Mitä tekemistä maatalouskerhoneuvojalla oli myllyllä?

Sanelma Käyrämö selitti:

— Tuossa naapurissa Vittavaaran emäntä sanoi että te asutte täällä yksin ja niin minä päätin tulla käymään täälläkin. Kyllähän yksinäinenkin voi viljellä vihanneksia.

Touhukkaasti kerhoneuvoja alkoi esitellä ajamaansa aatetta. Hän selitti että vihannesten viljely oli parasta mitä maaseudulla ajatella saattoi: niistä sai oivallista ravinnon lisää, vitamiineja ja hiveniä. Jo puolenkin aarin laajuinen ryyti- ja vihannespalsa tuotti niin paljon satoa — tietysti jos sitä hoiti hyvin — että pieni perhe sai

siitä talven varalle yhtä ja toista terveellistä ja virkistävää. Piti vain tarttua toimeen ja ruveta innokkaasti puuhaan. Se kyllä kannatti!

— Niin että eikö me, herra Huttunen, suunnitella teillekin oikein soma kasvimaata? Grönsaakkerit ovat nykyäänä niin kovasti muotia ettei ole mitenkään häpeä jos mieskin niitä kasvattaa ja syö.

Huttunen alkoi estellä. Hän sanoi että oli yksinäinen mies, hänelle kyllä riitti kun kävi aina joskus ostamassa naapurista säkin nauriita tai lanttuja, jos sattui niitä erityisesti tarvitsemaan.

— Ei puhettakaan! Nyt me panemme asian heti viireille. Minä annan teille vähän siemeniä alkuun. Mennänpä ja katsotaan sopiva paikka kasvimaata varten. Yksikään joka on ruvennut vihanneksia kasvattamaan, ei ole sitä katunut.

Huttunen yritti vielä vedota:

— Mutta kun minä oikeastaan olen... vähän hullukin vielä. Eikö neitille ole kirkolla kerrottu?

Kerhoneuvoja huiskaisi vähättelevästi huivillaan Huttusen hulluudelle niinkuin hän olisi ollut mielenvikaisten kanssa tekemisissä kaiken ikänsä. Hän tarttui mylläriä tomerasti käteen ja johdatti tämän myllyrinteelle. Sinne hän piirteli ilmaan tulevan vihannestarhan rajat. Myllärin pää kääntyili kerhoneuvojan käden mukaan. Kasvimaasta tuntui tulevan liian laaja. Mies pudisti päätään. Kerhoneuvoja pienensi vähän maata, ja niin asia näytti peruuttamattomalta. Nainen taitteli neljä koivunoksa jotka pisteli palstan nurkkiin.

— Noin isolle miehelle tämä ei ole ollenkaan liian suuri kerhomaa, hän sanoi ja haki polkupyöränsä telineeltä salkun. Kerhoneuvoja istuutui nurmikolle, avasi salkkunsaa, otti esiin joukon papereita joita rupesi levittelemään. Tuuli kuljetti lappusia ja Huttunen kokoili

niitä rinteestä naiselle. Huttusesta alkoi kaikki tuntua ihmeelliseltä, onnelliselta: kun hän ojensi papereita kerhoneuvojalle, tämä nauroi kauniisti ja kiitteli. Mylläri tuli niin hyvälle päälle että hänen teki mieli ulvaista sulasta onnesta, ja vähällä se olikin, mutta mies hillitsi itsensä. Kannatti näytellä tavallista ihmistä tällaiselle naiselle, ainakin ensi alkuun.

Nainen kirjoitti mylläri Gunnar Huttusen jäseneksi maatalouskerhoon. Hän laati kasvitarhan pohjapiirustuksen, kirjoitti siihen viljeltävien kasvien nimet — punajuurta, porkkanaa, lanttua, herneitä, sipuleita ja maustekasveja. Varhaiskaaliakin hän yritti mylläriille suositella, mutta pyyhki kaalit sitten yli kun kirkolla ei ollut taimia.

— Ehkäpä meidän kannattaa näin ensimmäisenä satokautena tyytyä tavallisimpiin lajikkeisiin. Sitten kokemuksen myötä voimme laajentaa viljelykasvien valikoimaa, päätti kerhoneuvoja. Hän antoi Huttuselle muutamia siemenpusseja, joista sanoi perivänsä maksun kun seuraavan kerran kävisi.

— Täytyyhän meidän ensin nähdä, itävätkö ne... mutta olen varma että pian te herra Huttunen näette uuden elämän ja kasvun ihmeen.

Huttunen epäili, mahtoiko hän onnistua puutarhan hoidossa. Hän väitti ettei ollut koskaan aikaisemmin harrastanut mitään tällantapaista.

Kerhoneuvoja ei pitänyt ongelmaa juuri mainitsemisen arvoisena: hän ryhtyi luennoitsemaan kasvien oikeasta viljelystä, antoi tarkat ohjeet miten maa piti muokata ja lannoittaa, miten tiheään siemenet piti kylvää, mitkä olivat kullekin lajille sopivat rivivälit ja miten syvään siemenet oli peiteltävä jotta kaikki onnistuisi. Kohta Huttusesta alkoi tuntua siltä että kasvitarhan pito olikin mitä hauskinda puuhaa, hänelle erikoisen so-

pivaa kun myllyssä ei ollut töitä suinkaan koko kesäksi. Hän lupasi ryhtyä heti toimeen, haki samantien liiteristä lapion ja kuokan.

Kerhoneuvoja katsoi kuinka pitkä mies iski kuokan maahan. Kuokan terä repäisi kamarasta irti suuren kimpaleen multaa, jonka mylläri pöläytti nurinniskoin syntyneeseen kuoppaan. Kerhoneuvoja kumartui ottamaan käteensä multaa. Hän hieroi sitä sormissaan, nuuhkaisi ja kehui ettei sen parempaa vihannesmaan pohjaa olisi missään. Kun naisen käsi jäi mullan jäljiltä likaiseksi, säntäsi Huttunen myllyyn, haki sieltä sinkkiämpäriin, kävi kahlaamalla hakemassa joesta sangollisen vettä ja toi sen kerhoneuvojalle, jotta tämä voisi huuhdella kätensä.

— Voi ei teidän olisi tarvinnut, punasteli kerhoneuvoja virutellen kättään ämpäriissä. — Teiltähän kastuivat housut polvia myöten, mitenkä minä korvaan. . .

Ei sillä ole väliä, housuilla, ajatteli Huttunen onnellisena. Pääasia että kerhoneuvoja oli tyytyväinen. Hän rupesi hutkimaan kuokalla maata nurin sellaisella innolla että jälkeä syntyi kuin härillä kyntäen.

Kerhoneuvoja kokosi paperit salkkuun, nouti pyöränsä, ojensi käden hyvästiksi.

— Jos jotakin bropleemallista ilmenee niin pitää ottaa minuun yhteys, minä asun Siposen yläkerrassa. Ei saa ollenkaan ujustella, näin alkuun voi olla jotakin jota en muistanut selittää.

Sitten kerhoneuvoja satoi kirkkaan huivin kultaisten hiustensa suojaksi, asetti salkun ohjaustankoon ja nousi satulaan. Leveä takapuoli peitti istuimen kokonaan näkyvistä. Kevyt leninki heilui tuulessa kun hän polki myllyrinnettä alas.

Metsässä kerhoneuvoja pysäytti pyörän, kääntyi myllyn suuntaan ja virkahti ajatuksissaan: